

עבירות התעללות בבעלי חיים

במדינת ישראל, כפי שאסור להתעלל בבני אדם כך אסור גם לעשות בבעלי חיים, ובחוק ההגנה על בעלי החיים משנת 1994 נקבעו עונשים חמורים על עבירה זו. אכן, מדובר בעבירה פלילית לכל דבר ועניין העשויה להוביל לעונשי מאסר בפועל, לקנסות גבוהים ולסנקציות וענישות מסוגים נוספים. יתר על כן, בשנים האחרונות קיימת מגמת החמרה בהתייחסות למעשים אלו על ידי מערכת המשפט, המוצאת ביטוי גם בעונשים קשים.

חוק הגנה על בעלי החיים

כאמור, בשנת 1994 חוקקה כנסת ישראל את חוק ההגנה על בעלי חיים, הידוע גם בכינוי "חוק צער בעלי חיים". החוק מונה את צורות הפגיעה האסורות בבעלי החיים, כמו העבדתם או המתתם, וכן את המעשים הנחשבים בגדר אכזריות והתעללות. לצד זאת מפרט החוק הוראות, תקנות, סמכויות, בעלי תפקידים, תשלומים, ועוד שורה ארוכה של נושאים הקשורים לטיפול בבעלי החיים.

עבירות התעללות בבעלי חיים

על פי החוק, אסור לאדם לענות בעל חיים, להתאכזר אליו או להתעלל בו בכל דרך שהיא. כמו כן, אסור לשסות בעלי חיים אלו באלו, לארגן תחרויות וקרבות בהם משתתפים בעלי חיים, ואף אסור לבצע חיתוכים ברקמות של חיות לצרכי נוי. כל המעשים האלו עומדים בגדר עבירות התעללות בבעלי חיים. ניתן לראות כי מדובר בהגדרות רחבות ביותר שלמעשה נכלל תחתן כל מעשה פגיעה מכוון המסב כאב וסבל לחיות. שימו לב, שהענישה המרבית על עבירה זו עומדת על 3 שנות מאסר, או קנס ששיעורו עד 226 אלף שקלים.

עוד שתי הערות חשובות לעניין זה: הראשונה היא שלאחר מאבק משפטי ממושך מטעם ארגוני זכויות בעלי חיים, קבע בג"ץ כי גם פיטום של אווזים נחשב לעבירת התעללות. הערה שנייה נוגעת לנטישה של בעלי חיים, האסורה גם היא בחוק. נקבע כי אסור לבעלים או אחראיים על בעלי חיים לנטוש אותם, והעונש על נטישה זהה לזה של עבירת התעללות. במידה שבעל החיים נמצא כשהוא משוטט ועוזב, האחראי עליו או בעליו יהיו חייבים להוכיח כי לא נטשו אותו. יתר על כן, עליהם להוכיח כי נקטו בכל האמצעים על מנת למנוע את המקרה.

איסורים נוספים

כאמור, חוק ההגנה על בעלי החיים מונה איסורים נוספים מלבד התעללות, בדגש על שתי פעולות - העבדה והמתה ברעלים. על פי החוק, אסור להעביד בעל חיים עד שהוא מגיע לידי אפיסת כוחות, ובכלל אסור להעבידו אם מצבו הגופני אינו מאפשר זאת. ולגבי המתה ברעלים - אסור להמית בעלי חיים באמצעות סטריכנין או ברעלים אחרים שנקבעו ברשומות המנהל, בלבד אם ניתן היתר מפורש לכך מטעם המנהל. הענישה המרבית על עבירות אלו עומדת על שנת מאסר אחת, או לחילופין קנס בשיעור של כ- 75 אלף שקלים. יש לציין כי גם אם הומת בעל חיים ברעלים אסורים על ידי מי שאינו בעליו, יואשם הבעלים באותה עבירה, אלא אם יוכיח כי המעשה נעשה ללא ידיעתו, ושנקט כל אמצעי סביר כדי לנוע אותו.

סמכויות גורמי אכיפה

החוק גם מונה את הגורמים המוסמכים לבצע פעולות חקירה וכניסה למתחמים. לדוגמה, לשוטרים, מפקחים או ממונים מותר להיכנס אל כל מקום ולבצע בו חיפוש, אם יש להם יסוד סביר לחשוד כי נעברות בו עבירות על חוק ההגנה על בעלי החיים. יחד עם זאת, אין הם יכולים להיכנס לחצרות פרטיות אלא אם ניתן צו חיפש מטעם בית משפט השלום. למעשה, החוק מגדיר שבמקרים אלו לממונה או למפקח יש סמכות לבצע חקירות כמו לשוטר, ולהשתמש בכל סמכות הנתונה בידיו של קצין משטרה שדרגתו מפקח. לעניין זה, ממונה הוא עובד של השירות הווטרינרי במשרד החקלאות, או רופא וטרינר. יחד עם זאת, קיימים גם נאמני בעלי חיים הממונים על ידי השר להגנת הסביבה, שרשאים לדרוש מכל מי שראו עובר על החוק להזדהות בפניהם, וחובה על אותו אדם להזדהות.

ענישה בגין עבירת התעללות בבעלי חיים

כאמור, החוק מפרט עונשים מרביים הנעים בין שנה אחת ל-3 שנות מאסר, וכן קנסות כספיים בעשרות ומאות אלפי שקלים. לצד אלו, בית המשפט עשוי להורות על עונשים נוספים, כגון עבודות שירות ומאסר על תנאי, ומעבר לכך מדובר בעבירות הגוררות רישום פלילי על כל המשתמע מכך. עוד יש לציין, כי במקרה שהמדינה מחליטה שלא להגיש תביעה כנגד החשוד, למשל עקב היעדר עניין לציבור, רשאי ארגון למען בעלי חיים להגיש כנגדו קובלנה פלילית פרטית. המשמעות היא שבמקום המדינה יהיה הארגון התובע, ושעדיין מדובר במשפט פלילי על כל עונשיו והשלכותיו.

החמרת הענישה

למרות האמור לעיל, לאורך השנים עלו טענות רבות מצד ארגונים למען בעלי חיים, כי בתי המשפט אינם נוקטים יד קשה מספיק עם הנאשמים. לדידם, העונשים שהוטלו היו קלים מדי ובכך עודדו את המשך התופעה. יחד עם זאת, פסיקות שניתנו בעת האחרונה מעידות על החמרה משמעותית בהתייחסות ובענישה. לפניכם שתי דוגמאות בולטות לכך.

הריגת גורת כלבים - למעלה משנת מאסר בפועל

בחודש ינואר 2016 גזר בית משפט השלום מאסר בפועל של שנה ו-3 חודשים, על אדם שהורשע כי הטיח בקיר גורת כלבים שהייתה בבעלות אחותו, והרג אותה. מדובר בהרשעה שהושגה במסגרת הסדר טיעון, והעונש הכבד מקבל זווית מחמירה עוד יותר לאור העובדה כי המורשע הוא אב ל-3 ילדים. לפי כתב האישום, אותו אדם הגיע שיכור לדירתו והחל להתווכח עם אחותו. במהלך הויכוח תפס את הגורה, זרק אותה בכוח על הקיר והביא למותה. לאחר מכן לקח את גופת הגורה עימו וקבר אותה, שב לדירתו והחל להרביץ לכלבה שנייה שהייתה שם. כתב האישום כנגדו כלל עבירת הריגה והתעללות בבע"ח כאשר מחלקת התביעות דרשה מאסר בפועל.

בבית המשפט התברר כי מדובר באדם הסובל מבעיות התנהגות ותפקוד מזה שנים רבות עקב נסיבות ילדות, אשר מאחוריו הרשעות רבות בגין גניבה, תקיפת שוטר, אימים ועוד. עוד ביטא הנאשם צער על מותה של הגורה ואמר כי הוא אוהב בעלי חיים, אך היה נתון להשפעת אלכוהול וסמים. סנגורו ביקש מבית המשפט לנקוט בענישה של צו מבחן ועבודות שירות, אך בית המשפט לא קיבל את בקשתו ואת המלצות תסקיר המבחן. כאמור, השופטת פסקה כי הנאשם ירצה 15 חודשי מאסר מאחורי סורג ובריח, וכן שנה וחצי מאסר על תנאי, וקנס של 3,000 שקלים.

התעללות בארנב - 9 חודשי מאסר בפועל

מקרה נוסף המעיד על החמרת הגישה כלפי מתעללים בבעלי חיים, הוא של אדם שהורשע בהתעללות בארנב. מדובר באדם צעיר שהוגש כנגדו כתב אישום בחודש פברואר 2016, ממנו עולה כי תפס ארנב מחמד, חורר את אוזניו ותלש אותן, כיבה בתוך עינו סיגריה בוערת, ולבסוף השליך אותו מגג ביתו. כתוצאה מכך מת הארנב, לאחר ששכב פצוע במקום לאורך 3 ימים. הידיעה הגיעה לעמותת "תנו לחיות לחיות" שמיהרה לדווח למשטרה, אשר עצרה את החשוד ומצאה תיעוד של ההתעללות במכשירו הסלולארי. בחקירתו טען כי היה שיכור ושפגע בארנב משום שנכנס לביתו ולכלך אותו.

על פי הודאת הנאשם והסדר הטיעון, הרשיע אותו בית משפט השלום בהתעללות והריגה בכוונה של בעל חיים. השופט גזר עליו 9 חודשי מאסר בפועל, שנת מאסר על תנאי וקנס של 2,000 שקלים.